

341. Baló József iratai

1913-2016

3 doboz, 3 oklevéltok, 1 mappa = 0,65 ifm.

Nagybaczoni Baló József (Budapest, 1895. november 10. – Budapest, 1979. október 10.) erdélyi családból származott, édesapja az I. kerületi állami tanítóképző intézet igazgatója volt. Az I. kerületi gimnáziumban érettségizett, majd 1913-ban a budapesti Orvostudományi Karra iratkozott be. A világháború megakasztotta tanulmányait, 1915. május 15-én katonai szolgálatra hívták be a 29. honvéd gyalogezredhez. 1917. december 27-től leszereléséig harctéri szolgálatot teljesített, előbb Galíciában, majd az olasz hadszíntéren. 1918 novemberében egészségügyi hadnagyként tért haza. Orvosi oklevelét 1919. április 17-én kapta meg. Katonai szolgálata idején az egyetem I. sz. Kórbonctani Intézetében két alkalommal is díjtalan gyakornoki állást töltött be (1917. febr. 2 - dec. 31., 1918. júl. 1 - 1919. szept. 1.), majd 3 éven át (1919. szept. 1 - 1922. szept. 1.) díjas gyakornok volt. 1922. szeptember 1-től tanársegéd, 1926 januárjától adjunktus. Egyidejűleg 1918 novemberétől a Szent István Kórház prosecturáján alorvosi állást kapott. 1923 januárjától ugyanitt adjunktus, majd 1926. február 22-én főorvos lett. 1923. szeptember 1-től Rockefeller ösztöndíjjal egy évet a baltimore-i Johns Hopkins Egyetemen töltött bakteriológiával és a filtrálható vírusokkal foglalkozva. Bostonban a Wolbach Intézetben kiütéses tífuszt és más fertőző betegségeket tanulmányozott. 1926 őszén az Adolf Loewy vezetése alatt álló Forschungs-Institutban dolgozott a svájci Davosban. Hazatérve 1926-ban magántanári képesítést nyert *Kórbonctani diagnosztika* tárgykorben. Kórházi működése alatt, 1927-ben írta le az agy korábban nem ismert betegségét, a leukoencephalitis periaxialis concentricát, az agy koncentrikus sclerosisát, melyet azóta Baló-féle betegség néven tart számon a szakirodalom. 1928-ban a szegedi Ferenc József Tudományegyetem meghívta a Kórbonctan és Kórszövettan Tanszék élére, előbb nyilvános rendkívüli (febr. 21.), majd 1929. augusztus 21-től nyilvános rendes tanárként. Két alkalommal választották az Orvostudományi Kar dékánjává (1932/33. és 1941/42.), az 1939/40. tanévben rektor, 1940/41-ben rektorhelyettes volt. Szegedi időszakában a vastagbél-polyposisra vonatkozóan kiterjedt összehasonlító vizsgálatokat végzett tanítványával, Korpássy Bélával. Eredményeiket német nyelvű szaktanulmányban jelentették meg 1936-ban. Ezután az idegrendszer demyelinisatiójának kóros folyamataival foglalkozott, egyúttal vizsgálta a hasnyálmirigy kóros állapotainak szervezetre gyakorolt hatásait és a zsíryanycsere zavarait. 1931-ben az Idaho Egyetemen vendégtanára volt. Szegedi éveiben (1928-1945) munkája mellett vezette az egyetem Klebelsberg Könyvtárát. 1945 májusában belépett a Szociáldemokrata Pártba, illetve még Szegeden a Magyar-Szovjet Társaság elnöke lett. A Szövetséges Ellenőrző Bizottság segítségével Sopronból visszazállította a szegedi egyetem felszerelésének odamenekített részét. 1945 őszén Budapestre hívták a Törvényszéki Orvostani és Kórbonctani Intézet vezetésére. 1946. január 19-én a Törvényszéki Orvostanra nyert nyilvános rendes tanári kinevezést, amiről június 6-án lemondott, mert a kórbonctani tanszékre is kinevezést kapott. A két munkáspárt egyesülésével automatikusan lett az MDP tagja, de 1949. február 24-én kizárták. Az MTA-nak még 1940. április 26-án lett levelező, majd 1948. július 2-án rendes tagja, de a pártból történt kizárása után visszaminősítették tanácskozó taggá (1948. okt. 31.). Később, 1956. május 30-án lehetett ismét levelező, majd jóval nyugdíjazása után, 1973. május 11-én rendes tag. Budapesten folytatta Szegeden megkezdett kutatásait az érbetegségek, főleg az arteriosclerosis területén. Feleségével, Banga Ilonával (házasságkötés: 1945. május 26.), aki az intézet biokémiai laboratóriumát vezette, az érfalak rugalmas rostjainak pusztulását előidéző okok után kutatva felfedezték a pancreas elastase enzimet és tisztázták szerepét az érlemezésedésben. Ezért az eredményükért kapták megosztva, 1955. március 15-én a Kossuth-díj II. fokozatát. A magyarországi kísérletes daganatkutatás egyik megalapítójaként,

elsőként mutatta ki a vírusok szerepét a daganatok keletkezésében. Alapvetők a tüdőrákra vonatkozó patológiai megállapításai, elsőként ismerte fel több vegyület (pl. a hidrazinszármazékok) daganatkeltő hatását. 1967-ben vonult nyugállományba, de továbbra is részt vett intézetének munkájában. Könyvtárigazgatói tevékenységét Budapesten is folytatta, mert 1945-1967 között ő vezette az orvosi kar, később önálló orvosegyetem tanári könyvtárát. 1970-ben a montreali McGill Egyetem vendégprofesszora volt. Munkásságát hat monográfia, csaknem 300 közlemény és több kiadást megért tankönyv jelzi, elismertségét számos hazai és külföldi társasági tagság és kitüntetés. Közülük a fontosabbak: Deutsche Gesellschaft für Pathologie (1929-), Magyar Patológusok Társasága (1931-, 1947-től elnök), Magyar Élettani Társaság (1932-), Societé Anatomique de Paris (1933-), Nemzetközi Geográfiai Patológiai Társaság (1937-), The Royal Society of Medicine (1958-tól társult tag), Vereinigung Deutscher Neuropathologen und Neuroanatomen (1964-től levelező tag), Szovjet Patológusok Társasága (1966-tól tb. tag), Igazságügyi Orvosi Tanács, International Academy of Pathology (Washington), Gerontological Society (St. Louis). Emlékére a Magyar Patológusok Társasága 1982-ben emlékérmét alapított.

Kitüntetései: Magyar-Szovjet Társaság aranykoszorúja, Szocialista Munkáért Érdemérem (1954), Kossuth-díj (1955), Szegedi Orvostudományi Egyetem díszdoktora (1965), Semmelweis-emlékérem (1968), Krompecher Ödön-emlékérem (1975).

A hagyatékot Baló professzor fia, dr. Baló J. Mátyás adta levéltárba. A kutatást a darabszintű átvételi jegyzék segíti. A levelezésnél a raktári jegyzékben név szerint csak a legalább 2 darabot tartalmazó partnerek neveit tüntettük fel.

1. doboz	Oklevelek, okiratok 1913-1966.
Levelezés 1929-1982.
- Bajusz Eörs 1964 (5 darab)
- Entz Béla 1949 (2 darab)
- Gyergyai Ferenc 1968-1978 (2 darab)
- Johan Béla (1952-1975 (5 db)
- Klein, George 1977-1979 (13 darab)
- Levy Lajos 1958-1959 (2 db)
- Lundberg, Walter D. 1967-1970 (2 darab)
- Reiners, R. A. 1969-1970 (8 darab)
- Rona G. 1970-1978 (2 darab)
- Simonovits István 1960-1962 (3 darab)
- Weinhouse, Sidney 1977 (2 darab)
- címlisták.
2. tok	MTA oklevele levelező tagságról, 1941. február 17.
MTA oklevele rendes tagságról, 1949. május 2.
MTA oklevele levelező tagságról, 1956. május 30.
3. tok	MTA oklevele rendes tagságról, 1973. május 11.
4. tok	Magyar Neuropathológiai és Pszichiátriai Társaság oklevele tiszteletbeli tagságról, 1976. január.
5. mappa	Kossuth-díj II. fokozat, 1955. március 15.
6. doboz	Iratok 1937-1979.
Kéziratok 1952-1964.

7. doboz Vegyes iratok 1951-2016.
Kiadványok, nyomtatványok 1923-2006.
Fényképek (241 db).
Tárgyi emlékek (2 db).